

Samir Mušović*

**Aluminij d.d. Mostar na isteku mandata Vlade FBiH
- Oktobar 2018. godine -**

Sadržaj

- 1. Vlada Federacije BiH: vruća jesen 2018. godine**
- 2. Tri sjednice Vlade FBiH u mjesecu oktobru 2018. godine**
- 3. Prilike za intervencije prije kulminiranja duga**
- 4. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2003-2006.**
- 5. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2006-2010.**
- 6. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2014-2018.**
- 7. Aluminij d.d. Mostar – jedini stalni dužnik Elektroprivrede HZHB?**
- 8. Ključne poruke iz izvještaja finansijske revizije**
- 9. Говорите по-руски?**

1. Vlada Federacije BiH: vruća jesen 2018. godine

Nije rijetkost da se značajni društveni i privredni problemi, slučajno ili namjerno, lansiraju u javnost usred predizborne kampanje ili u prva 3-4 mjeseca novog mandatnog perioda. Podešavanje objave vijesti o krupnim aferama i krupnim društvenim problemima u predizbornom periodu ili u prvim mjesecima novih mandata nije slučajno: javna pažnja je zasićena izbornom kampanjom i dodatno, kao u ovom slučaju, dokazanim odsustvom javne pažnje uobičajenim za mjesece ljetnih godišnjih odmora (dovoljno se prisjetiti najpoznatijih vremenskih podešavanja objave loših vijesti u slučajevima poskupljenja osnovnih namirnica i usluga, koje se češće objavljuju u trećem večernjem dnevniku, a znatno rjeđe u udarnom terminu drugog TV dnevnika). Tako su vijesti, objavljene krajem mjeseca juna 2018. godine, vezane za smjenu direktora Aluminija d.d. Mostar i istovremena objava vijesti da to preduzeće ima *akumulirani gubitak blizu 180 miliona Eura*, zadržale javnu pažnju na problemima preduzeća Aluminij Mostar čak i kraće od «tri dana BiH čuđenja», koliko se BiH javnost uobičajeno zadržava na tzv. udarnim problemima.

---

* Autor je saradnik FCJP.

Takođe, skoro neopaženo je prošla prethodna informacija da je Vlada FBiH na sjednici održanoj 01. juna 2018. odobrila transfer¹ od 2.187.423,48 KM sa računa Razvojne banke FBiH na račun Aluminijs d.d. Mostar kao najvećeg državnog izvoznika u 2017. godini², i to radi pokrivanja obaveza i povezivanja staža radnicima za period zadnja četiri mjeseca upravo u toj, izvozno-rekordnoj 2017. godini. Nakon očekivanog zatišja o «akumuliranom gubitku od 180 miliona Eura», da bi se smanjio rizik da opozicija zloupotrebi takve podatke u predizbornoj kampanji, došlo je do predvidivog povratka «slučaja» Aluminijs d.d. Mostar u medijski prostor i na dnevni red samog kraja mandata Vlade FBiH, tek nakon datuma Opštih izbora.

Dakle, dana 12. oktobra 2018. kao «grom iz vedra neba» (posebno za one koji se ne miješaju u svoj posao) snažno je odjeknula vijest³ da je Nezavisni operator sistema u BiH⁴ («NOS») odobrio samo 48 sati Aluminijsu d.d. Mostar da izmiri dugovanja za električnu energiju i da će u slučaju neizmirenja svojih obaveza, Aluminijs d.d. Mostar biti isključen sa sistema napajanja električnom energijom. To je, zapravo, bila poruka da Vlada FBiH mora naći hitna rješenje za dugovanja, jer će nastupiti tehnološki kraj proizvodnih jedinica Aluminijsa u slučaju izostanka uplate za dugovanja. Dramatizaciju «slučaja Aluminijs» dodatno su podstakle reakcije sindikata Aluminijsa i rukovodstva preduzeća koje se pozivalo na sporazum Aluminijsa d.d. Mostar i Vlade FBiH od 12. juna 2013.⁵ (mandat premijera Nermina Nikšića) kada je Vlada FBiH stekla 44% vlasničkog udjela u Aluminijsu, ali istovremeno prihvatila i izmirenje dijela obaveza prema radnicima i obavezu podrške kontinuitetu proizvodnje tog preduzeća.

2. Tri sjednice Vlade FBiH u mjesecu oktobru 2018. godine

U atmosferi frekventnih objava paničnih vijesti i najava da će radnici Aluminijsa Mostar održati proteste u Sarajevu kako bi se zapriječilo potpuno isključenje isporuke električne energije Aluminijsu, Vlada FBiH je održala tri sjednice u periodu od 19. do 25. oktobra 2018. sa fokusom na probleme vezane za Aluminijs d.d. Mostar, i to:

158. sjednica Vlade FBiH⁶ od 19. oktobra 2018, sa sljedećim zaključcima:

- Vlada FBiH je zadužila Aluminijs d.d. Mostar i JP Elektroprivredu HZ-HB Mostar da pokrenu aktivnost reprograma duga.
- Vlada FBiH je zadužila Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Federalno ministarstvo finansija da razmotre mogućnost osiguranja sredstava (garancija) kod banaka za Aluminijs, s ciljem nabavke električne energije i sirovina neophodnih za proces proizvodnje.

¹ http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=721&col=sjed_saopcenje.

² <http://komora-mostar.ba/aluminijs-uvjerljivo-najveci-bosanskohercegovački-izvoznik-i-u-2017-godini>.

³ <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/aluminijsu-preostalo-48-sati-zivota-400846>.

⁴ <http://www.nosbih.ba/bh/oNama/sta-mi-radimo/2>.

⁵ http://fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=334&col=sjed_saopcenje; <http://ba.seebiz.eu/sporazum-vlade-federacije-bih-i-mostarskog-aluminijsa/ar-66360/>; <https://www.klix.ba/biznis/privreda/vlada-federacije-dobila-44-posto-udjel-u-aluminijsu/130617064>.

⁶ http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=743&col=sjed_saopcenje. Obaveze Aluminijsa d.d. Mostar po kreditima i prema dobavljačima sa 30. 09. 2018. iznose 344.615.922 KM; dugovanja za isporučenu električnu energiju u 2018. iznose 36.711.287 KM, od čega NOS-u BiH 3.627.878 KM, OIEiEK 4.556.683 KM, Elektroprenosu 4.590.410 KM i Elektroprivredi HZHB 23.936.315 KM.

- Vlada FBiH je zadužila Aluminij d.d. Mostar da osigura sve mogućnosti uštede i da, u skladu s tim, sačini prijedlog mjera.
- Vlada FBiH traži od Aluminija da, putem Uprave i Nadzornog odbora, pokrene proceduru finansijske konsolidacije društva u skladu sa Zakonom o konsolidaciji privrednih društava u FBiH i Uredbom o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH.
- Vlada FBiH je zadužila Upravu i Nadzorni odbor da nađu revizorsku kuću koja će izvršiti reviziju poslovanja Aluminija. S tim u vezi, pokrenuta je inicijativa da Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Federalno ministarstvo finansija pripreme odluku o izdvajanju 1.100.000 KM iz tekuće rezerve za angažovanje revizorske kuće koja će napraviti dubinsku analizu stanja u ovoj kompaniji, te za druge troškove.
- Vlada FBiH je zadužila Nadzorni odbor i Upravu Aluminija da Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije dostave podatke o potrebnoj količini električne energije za rad Aluminija u takozvanom „toplom režimu“, kao i sveukupnu proceduru eventualnog gašenja svih ćelija. Potrebna je procjena vremena i način na koji to može biti urađeno, potrebna količina električne energije i procjena prihoda i rashoda za taj period.

159. sjednica Vlade FBiH⁷ od 23. oktobra 2018, sa sljedećim zaključcima:

- Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Federalno ministarstvo finansija su pripremili, a Vlada Federacije BiH donijela Odluku o odobravanju izdvajanja 1.100.000 konvertibilnih maraka iz tekuće rezerve za 2018. godinu, namijenjenih Aluminiju d.d. Mostar za plaćanje troškova angažmana revizorske kuće i za druge troškove.
- Vlada FBiH zadužila je Upravu i Nadzorni odbor Aluminija da, u roku od 30 dana, nađu kredibilnu revizorsku kuću koja će izvršiti reviziju poslovanja ove kompanije.

160. sjednica Vlade FBiH⁸ od 25.10.2018, sa sljedećim zaključcima:

- Vlada Federacije BiH je donijela *Odluku o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva Aluminij d.d. Mostar*.

Na žalost, citirano saopštenje Vlade FBiH od 25. oktobra 2018. nije sadržalo detaljnije informacije o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva Aluminij d.d. Mostar, niti o cijeni koštanja takve konsolidacije, uključujući izvore sredstava za pokriće troškova. Vjerovatno će se taj dio informacija naknadno objaviti, zajedno sa rezultatima naložene revizije finansijskog poslovanja Aluminija d.d. Mostar.

3. Prilike za intervencije prije kulminiranja duga

Prema odredbama člana 11 Zakona o reviziji institucija u Federaciji BiH⁹, Ured za reviziju institucija u FBiH nije imao neposrednu nadležnost da provede redovnu reviziju finansijskog

⁷ Zakon o reviziji institucija u FBiH, Sl. nov. FBiH 22/06. http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=744&col=sjed_saopcenje.

⁸ http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=745&col=sjed_saopcenje.

⁹ <http://www.vrifbih.ba/zakon/Default.aspx?id=7&langTag=bs-BA>.

poslovanja Aluminijs d.d. Mostar, jer je vlasnički udio Federacije BiH u vlasničkoj strukturi Aluminijs d.d. Mostar cijelo vrijeme bio manji od 50+1 dionice. Na službenoj stranici Registra vrijednosnih papira u Federaciji BiH¹⁰, data je vlasnička struktura Aluminijs d.d. Mostar. Unutar prvih 10 najznačajnijih udjela na dan 30. oktobra 2018, vlasnička struktura je sljedeća:

Naziv vlasnika	Procenti sa pravom glasa	Ukupno procenti	Tip računa
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	43.9998	43.9998	VLASNIČKI
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE	12.0004	12.0004	VLASNIČKI
OIF LILIUM GLOBAL	0.4724	0.4724	VLASNIČKI
BRAJKOVIĆ MIJO-KRUNO	0.1115	0.1115	VLASNIČKI
ANIĆ SAMIR	0.0873	0.0873	VLASNIČKI
BOŽIĆ VLADIMIR	0.0842	0.0842	VLASNIČKI
BRADVICA IVO	0.0821	0.0821	VLASNIČKI
GALIĆ MLADEN	0.0747	0.0747	VLASNIČKI
ČAVAR VELIMIR	0.0658	0.0658	VLASNIČKI
CRNJAC VLATKO	0.0631	0.0631	VLASNIČKI

Ipak, ključni podaci o Aluminijs d.d. Mostar, a posebno podaci o slijedu događanja vezanih za isporuke električne energije za Aluminijs d.d. Mostar i informacije o dugovanjima i stepenu izmirenja obaveza Aluminijs d.d. Mostar na ime isporučene električne energije, bili su od 2003. godine kontinuirano na raspolaganju Vladi FBiH i Parlamentu FBiH *posredstvom javnih izvještaja finansijske revizije javnog preduzeća «Elektroprivreda HZHB» Mostar*. Pregled takvih informacija slijedi u nastavku.

4. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2003-2006.

Izvještaj finansijske revizije računa «Elektroprivrede HZHB» Mostar za 2004. godinu, strana 11: «Revizijom je utvrđeno da je u 2004. godini najznačajnijem direktnom potrošaču Aluminijs Mostar isporučena električna energija u količini od 1.824.919,8 MWh, u vrijednosti 57.367.203 EUR ili 112.200.496 KM, što daje prosječnu cijenu od 31,44 EUR/MWh. Na osnovu toga provjereni su rashodi vezani za nabavljenu energiju. Preduzeće je tokom 2004. godine nabavilo električnu energiju od više dobavljača, ukupno 1.951.882 MWh, po prosječnoj cijeni od 31,98 EUR/MWh, što ukazuje da nije postignuta adekvatna ekonomska cijena. Smatramo da odnos

¹⁰ <http://www.rvp.ba/Section2/SubSection1/Default.aspx>.

cijena po kojima je vršena nabavka od 31,98 EUR/MWh i prodaja električne energije 31,44 EUR/MWh ne zadovoljava princip ekonomičnosti i najpovoljnije 'vrijednosti za novac'».

Strana 14: «Prezentiran je dio konfirmacija koji su postignute sa dužnicima koji duguju značajnije iznose, s tim da na konfirmaciji od 17.12. 2004. godine, koja se odnosi na Aluminijski Mostar je osporen iznos od 809.001,83 KM. Pošto nije došlo do međusobnog usuglašavanja navedenog iznosa dugovanja, «Elektroprivreda HZHB» je tužila u 2005. godini Aluminijski Mostar za osporeni iznos».

Izvještaj finansijske revizije računa «Elektroprivrede HZHB» Mostar za 2005. godinu, strana 12: «Cijene direktnim potrošačima su utvrđivane na osnovu posebno ugovorenih isporuka i cijena (Aluminijski, Elektrobosna, Željeznice FBiH), obzirom da tokom 2005. godine nije postojala Metodologija za utvrđivanje razlike u cijeni električne energije»; «Revizijom je utvrđeno da je u 2005. godini najznačajnijem direktnom potrošaču Aluminijski Mostar isporučena električna energija u količini od 1.864.940 MWh, u vrijednosti 53.894.553 EUR ili 114.896.506 KM, što daje prosječnu prodajnu cijenu od 31,50 EUR/MWh. Na osnovu toga smo provjerili rashode u vezi nabavljene energije. 'Elektroprivreda HZHB' je tokom 2005. godine nabavila električnu energiju od više dobavljača po godišnjim ugovorima ukupno 2.276.148 MWh, po prosječnoj cijeni od 30,79 EUR/MWh i kratkoročnim ugovorima 18.546 MWh po prosječnoj cijeni od 39,48 EUR/MWh, što daje ukupnu prosječnu nabavnu cijenu od 30,86 EUR/MWh. Navedeno ukazuje da je 'Elektroprivreda HZHB' prodavala električnu energiju po većoj cijeni za 0,64 EUR/MWh od nabavne cijene, ali obzirom da se u 'Elektroprivredi HZHB' ne vodi kalkulacija troškova i razgraničenje istih, ne možemo iskazati mišljenje da li je navedena razlika u cijeni adekvatna da pokrije troškove i zaradu 'Elektroprivrede HZHB' u datim transakcijama».

Strana 15: «Prezentiran je dio konfirmacija koje su potvrđene od dužnika, koji duguju značajnije iznose, s tim da na konfirmaciji koja se odnosi na Aluminijski d.d. Mostar, osporen je iznos od 809.001,83 KM. 'Elektroprivreda HZHB' je navedeni dug utužila, ali tokom 2005. godine taj spor nije okončan».

5. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2006-2010.

Izvještaj finansijske revizije računa «Elektroprivrede HZHB» Mostar za 2007. godinu, strana 2: «Istovremeno, Aluminijski d.d. Mostar je otkazao korištenje struje i od 01. 05. 2007. god. za sebe je kao 'kvalificirani kupac' nabavio određene količine električne energije od drugih, zbog čega je Elektroprivreda HZHB, prema objašnjenjima odgovornih, imala štete jer je morala otkazati ugovore sklopljene krajem 2006. godine na osnovu Elektroenergetskog bilansa za 2007. godinu, kojim su utvrđene nedostajuće količine energije za 'tarifne' i 'kvalificirane kupce'».

Strana 10: «Ovome trebaju biti dodati i troškovi prenosa, NOS-a i pomoćnih usluga. Cijena proizvoda u ovom slučaju 1kW električne energije iznosi 22,71 EUR. Ta kalkulacija se odobrava od strane FERK-a, koji može i sniziti istu. Dakle 'Elektroprivreda HZHB' izrađuje kalkulaciju za godinu dana, a FERK odobrava istu. Ako nema dovoljno električne energije, 'Elektroprivreda HZHB' uvozi istu po cijenama koje su na tržištu, pa tako npr. za 'B.S.I. Jajce' (privatna tvornica u vlasništvu Italijana) nabavlja se npr. po 63 EUR-a, a prodaje se firmi za 36 EUR-a, što je suprotno ekonomskoj logici. Na sličan način i Aluminijski, koji se prijavio 'Elektroprivredi HZHB' kao kupac, dobija struju povoljno. Struja se isporučuje po nižoj cijeni nego što je nabavljena.

Ovo iz razloga što se cijena uvezene struje i cijena proizvedene struje miješa i dobija se prosječna, po kojoj se struja isporučuje kupcima, kako velikim kupcima, tako i domaćinstvima».

Strana 12: «U 2007. godini nabavljeno je 2.179 GWh nedostajuće električne energije po cijeni 106,8 KM/MWh, a istovremeno je kvalificiranim kupcima (Aluminij, BSI Jajce i Željeznice FBiH) isporučeno 1.338 GWh po cijeni 71,78 KM/MWh (odobreni tarifni stavovi bez troškova Prenosa i NOS-a)».

6. Javno dostupne informacije Parlamentu i Vladi FBiH u mandatnom periodu 2014-2018.

Izveštaj finansijske revizije računa «Elektroprivrede HZHB» Mostar za 2015. godinu, strana 22: «Prema računovodstvenoj evidenciji, potraživanja od Alumija d.d. Mostar na dan 31.12.2015. godine iskazana su 167.618.522 KM. Navedeni dug odnosi se na neizmirene obveze po računima od 30.09.2013. do 31. 12. 2015. godine. Struktura duga po godinama je sljedeća:

- 30. 09. 2013.- 31. 12. 2013. godine iskazani dug je 30.464.938 KM
- 01. 01. 2014.- 31. 12. 2014. godine iskazani dug je 73.180.824 KM i
- 01. 01. 2015.- 31. 12. 2015. godine iskazani dug je 63.972.760 KM».

Izveštaj finansijske revizije računa «Elektroprivrede HZHB» Mostar za 2017. godinu, strane 8 i 18: «Isporuka električne energije smanjena je za 1.533 GWh zbog gubitka najvećeg kupca Aluminij d.d. Mostar, a smanjeni su i prihodi 'Elektroprivrede HZHB' za 145 miliona KM. Najveći dužnici na dan 31.12.2017. godine su: Aluminij d.d. Mostar sa 185.397.752 KM (138.283.199 KM potraživanja je starije od godinu dana i ova potraživanja su utužena, a za 47.114.552 KM potraživanja zaključen je Sporazum o obročnom plaćanju, zaključno sa decembrom 2019. godine)».

7. Aluminij d.d. Mostar – jedini stalni dužnik Elektroprivrede HZHB?

Prema podacima koje sadrže javni izvještaji finansijske revizije za Elektroprivredu HZHB, Aluminij d.d. Mostar jeste bio značajan dužnik kroz sve revidirane godine i to sa stalnim porastom dugovanja, ali nije bio jedini dužnik. Sljedeća tabela pokazuje iznose bruto-godišnjih potraživanja Elektroprivrede HZHB za isporučenu električnu energiju svim kategorijama potrošača:

«Elektroprivreda HZHB»: Bruto bilans - potraživanja od kupaca u zemlji po osnovu isporučene energije (bez ispravke vrijednosti)	Iznos potraživanja u KM
31.12.2002. ¹¹	182.712.609
31.12.2003. ¹²	180.175.779
31.12.2004. ¹³	192.114.231
31.12.2005. ¹⁴	196.113.693

¹¹ <http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc03/default.aspx?id=316&langTag=bs-BA>, s. 10.

¹² Isto.

¹³ <http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc04/default.aspx?id=350&langTag=bs-BA>, s. 12.

31.12.2006. ¹⁵	190.602.214
31.12.2007. ¹⁶	206.484.411
31.12.2008. ¹⁷	200.715.197
31.12.2009. ¹⁸	164.340.122
31.12.2010. ¹⁹	161.951.995
31.12.2012. ²⁰	181.031.937
31.12.2013. ²¹	213.349.201
31.12.2016. ²²	319.503.084
31.12.2017. ²³	312.904.218
<i>Ukupno:</i>	<i>2.701.998.691</i>

Usljed enormno visokih dugovanja potrošača, «Elektroprivreda HZHB» je bila prisiljena vršiti kontinuirani otpis potraživanja za isporučenu električnu energiju. Dešavalo se da dio ovakvih otpisanih potraživanja bude ipak naplaćen, ali iznosi otpisanih potraživanja su i dalje bili ozbiljno visoki i upozoravali su na krupne nedostatke u poslovanju «Elektroprivrede HZHB», posebno u interakciji sa «posebnim tarifnim grupama» potrošača:

Otpisana potraživanja «Elektroprivrede HZHB»:	Iznos otpisa u KM
31.12.2003. ²⁴	7.321.085
31.12.2004. ²⁵	2.462.189
31.12.2005. ²⁶	5.146.055
31.12.2007. ²⁷	14.489.219
31.12.2009. ²⁸	35.000.000

¹⁴ http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc05/Izvj_ElektroprivredaHZHB_2005.pdf, s. 14.

¹⁵ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/default.aspx?id=1947&langTag=bs-BA>, s. 14.

¹⁶ Isto.

¹⁷ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JP_EP_HZ_HB_2009_f.pdf, s. 11.

¹⁸ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/EP_HZ_HB_za_2010.pdf, s. 16.

¹⁹ Isto.

²⁰ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7184&langTag=bs-BA>, s. 23.

²¹ Isto.

²² <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=8982&langTag=bs-BA>, s. 18.

²³ Isto.

²⁴ <http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc03/default.aspx?id=316&langTag=bs-BA>, s. 10.

²⁵ <http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc04/default.aspx?id=350&langTag=bs-BA>, s. 13.

²⁶ http://www.vrifbih.ba/bs/revizija/doc05/Izvj_ElektroprivredaHZHB_2005.pdf, s. 15.

²⁷ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/default.aspx?id=1947&langTag=bs-BA>, s. 11.

²⁸ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JP_EP_HZ_HB_2009_f.pdf, s. 11.

31.12.2010. ²⁹	1.043.360
31.12.2013. ³⁰	453.337
31.12.2014. ³¹	26.619.912
31.12.2015. ³²	19.052.323
31.12.2017. ³³	6.950.367
<i>Ukupno:</i>	<i>118.537.847</i>

8. Ključne poruke iz izvještaja finansijske revizije

Šta su Vlada FBiH i Parlament FBiH mogli saznati iz izvještaja finansijske revizije za «Elektroprivredu HZHB»? Koje su se ključne interventne mjere savjetovane ili tražene da se pokrenu prije 2018. godine? Ured za reviziju institucije u FBiH je u svakom gore navedenom izvještaju davao konstatacije (nalaze) i preporuke vezane za potraživanja od kupaca električne energije, a u nastavku teksta su istaknuti dijelovi ključnih poruka koje su jasno upućivale na potrebne intervencije Vlade FBiH i Parlamenta FBiH, znatno prije 2018. godine:

- a) »Ne postoji procjena menadžmenta ('Elektroprivrede HZHB') o izvjesnosti naplate potraživanja« (2003).
- b) »Vlada FBiH nema uticaja na određivanje cijena *direktnim potrošačima*« (2003).
- c) »Politika otpisa i ispravke potraživanja nije regulisana u preduzeću 'Elektroprivreda HZHB' d.d. Mostar« (2004).
- d) »Ne postoji evidencija o efektima - naplati utuženih potraživanja« (2004).
- e) »Ne može se potvrditi usaglašenost između iskazanih potraživanja u 2005. godini i prihoda po osnovu fakturisane realizacije« (2005).
- f) »Nije izvršena stručna analiza nenaplativih i nepovratno izgubljenih potraživanja iz prethodnog perioda, kao ni informisanje organa upravljanja o istim« (2007).
- g) »Na prijedlog Uprave ('Elektroprivrede HZHB'), Nadzorni odbor je na sjednici održanoj 30.09.2009. godine, donio odluku o otpisu (isknjižavanju) potraživanja za isporučenu električnu energiju, koja nisu utužena, a koja na dan 31.12.2007. godine iznose 35 miliona KM. Otpis navedenih potraživanja je izvršen u 2009. godini« (2009).
- h) »Pojačati aktivnosti u cilju osiguranja naplate isporučene električne energije, kako ne bi došlo do stvaranja velikih potraživanja po pojedinim korisnicima, odnosno koristiti sve mehanizme da se smanji ispravka vrijednosti i otpis potraživanja u narednom periodu« (2010).

²⁹ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/EP_HZ_HB_za_2010.pdf, s. 16.

³⁰ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7184&langTag=bs-BA>, s. 23.

³¹ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7699&langTag=bs-BA>, s. 4.

³² <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7699&langTag=bs-BA>, s. 24.

³³ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=8982&langTag=bs-BA>, s. 19.

- i) »Ne može se potvrditi opravdanost visokih nenaplaćenih potraživanja, s obzirom da 'Elektroprivreda HZHB' ima sve mehanizme naplate (tužbe, reprogami i zaključenje sporazuma o odgođenom plaćanju, isključenja, upućivanje zahtjeva za povrat više plaćenog poreza i sl). U odnosu na prethodnu godinu, vidljiva je tendencija rasta nenaplaćenih potraživanja» (2013).
- j) »'Elektroprivreda HZHB' i dalje ima velika nenaplaćena potraživanja za koja su u značajnoj mjeri vršene ispravke na teret rezultata poslovanja, što je neopravdano, a pogotovo obzirom na djelatnost 'Elektroprivrede HZHB' i raspoložive instrumente osiguranja naplate potraživanja, avansne uplate, bankovne garancije, isključenja, blagovremeno utuženje» (2017).

Pored navedenog, treba istaći da «Elektroprivreda HZHB» nije bila jedino preduzeće koje ima kontinuirani trend porasta potraživanja od svojih kupaca električne energije. U nastavku se daju pregledi bruto potraživanja «Elektroprivrede BiH» Sarajevo i pregled otpisa potraživanja «Elektroprivrede BiH», samo radi komparacije sa problemima sa kojima se u periodu 2003-2017. susretala «Elektroprivreda HZHB»:

«Elektroprivreda BiH» Sarajevo: Bruto bilans - potraživanja od kupaca u zemlji po osnovu isporučene energije (bez ispravke vrijednosti)	Iznos potraživanja u KM
31.12.2002. ³⁴	79.800.000
31.12.2003. ³⁵	76.600.000
31.12.2006. ³⁶	135.330.077
31.12.2007. ³⁷	136.132.102
31.12.2008. ³⁸	76.688.778
31.12.2009. ³⁹	96.919.676
31.12.2010. ⁴⁰	141.611.754
31.12.2011. ⁴¹	139.487.902
31.12.2012. ⁴²	150.610.103
31.12.2013. ⁴³	142.661.208
31.12.2016. ⁴⁴	166.355.943

³⁴ <http://www.vrifbih.ba/hr/revizija/doc03/IzvjJPElektroprivreda2003.pdf>, s. 11.

³⁵ Isto.

³⁶ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JPElektroprivredaBiH_2007.pdf, s. 13.

³⁷ Isto.

³⁸ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_Elektroprivreda%20BiH_%202009.pdf, s. 14.

³⁹ Isto.

⁴⁰ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JP_Elektroprivreda_BiH_2011.pdf, s. 19.

⁴¹ Isto.

⁴² <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7112&langTag=bs-BA>, s. 26.

⁴³ Isto.

31.12.2017. ⁴⁵	144.517.212
<i>Ukupno:</i>	<i>1.486.714.755</i>

Iznos otpisanih potraživanja «Elektroprivrede BiH» Sarajevo je bio sljedeći:

Otpisana potraživanja «Elektroprivrede BiH»:	Iznos otpisa u KM
31.12.2007. ⁴⁶	5.216.785
31.12.2009. ⁴⁷	7.566.140
31.12.2010. ⁴⁸	5.006.121
31.12.2011. ⁴⁹	5.061.320
31.12.2013. ⁵⁰	6.487.988
31.12.2016. ⁵¹	6.778.107
31.12.2017. ⁵²	3.261.923
<i>Ukupno:</i>	<i>39.378.384</i>

9. Говорите по-руски?

Uz malo volje i konstruktivnog truda, situacija sa dugovanjima u Aluminija d.d. Mostar se barem za potrošenu električnu energiju mogla pratiti i kontrolisati indirektno, posredstvom izvještaja finansijske revizije za «Elektroprivredu HZHB». Prije nego što su ukupna dugovanja dobavljačima Aluminija d.d. Mostar postigla razinu od 345 miliona KM (30. septembar 2018), izvještaji finansijske revizije su pružali dovoljno široku osnovu za znatno raniju intervenciju i blagovremeno postizanje adekvatnog rješenja, prije nego što su problemi Aluminija Mostar dostigli multimilionske iznose. U ovim času nije moguće procijeniti dalje poteze Vlade FBiH, niti sagledati ukupne troškove sanacije problema javno obznanjenih u mjesecu oktobru 2018. godine. Posljedično, nakon javnih objava o dugovanjima od 345 miliona KM, bilo je moguće čuti i pročitati brojne prijedloge za rješavanje ove situacije, što je uključivalo i opcije poput jasno prepoznatljive najave o mogućoj prodaji preduzeća inostranim investitorima. Javno se nagađalo o onim investitorima koji investiraju u najtežim uslovima i koji su znatno manje osjetljivi na birokratske prepreke po kojima je BiH poznata u poslovnim krugovima. Da li će se tako Aluminij d.d. Mostar pridružiti Agrokoru (sa ili bez usvajanja «Lex Aluminij»), ili će doživjeti

⁴⁴ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=9028&langTag=bs-BA>, s. 27.

⁴⁵ Isto.

⁴⁶ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JPElektroprivredaBiH_2007.pdf, s. 15.

⁴⁷ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_Elektroprivreda%20BiH_%202009.pdf, s. 15.

⁴⁸ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JP_Elektroprivreda_BiH_2010.pdf, s. 25.

⁴⁹ http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/j-pred/pdf/Izvj_JP_Elektroprivreda_BiH_2011.pdf, s. 2.

⁵⁰ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=7112&langTag=bs-BA>, s. 17.

⁵¹ <http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Report.aspx?id=9028&langTag=bs-BA>, s. 39.

⁵² Isto.

istu sudbinu kao Krivaja Zavidovići ili Borac Travnik, trenutno nije moguće prognozirati, sve dok se «iznenada i spasilački» ne objave finalne informacije o «izlaznom scenariju».